

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Augustanae Confessionis Historiam, Rectore Magnificentissimo, Serenissimo ... Friderico Augusto, Principe Regio ... A Recentiorum Quorundam Corruptelis Breviter Vindicatam Dabunt

**Wernsdorf, Gottlieb
Seeger, Johann Friedrich**

Vitembergae, 1705

§1.

[urn:nbn:de:bsz:31-67830](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67830)

Seculum a nato Servatore sextum & decimum cum aliis, quas recensere longum foret, tum his maxime de caulis, ad omnem posteritatem est memorabile, quod ejus sub initium Christianus Orbis, qua potiore sui partem, & barbariem, qua diu laborarat, deposuit, & Romani Pontificis jugum feliciter excussit. Ac literas quidem, saltem intra Germaniæ fines, præ ceteris instaurarunt Capnio, Erasmus, & post utrumque Melanchthon. Restitutæ vero repurgatæque religionis gloria, post DEum, haud dubie Luthero Nostro debetur, Viro, ipsorum hostium judicio, innocenti ac integro, docto præterea, & sacris in literis ultra seculi sui captum versato, eloquenti etiam, ac invicto animi robore suffulto, denique iis omnibus, quæ ad tantæ molis institutum feliciter persequendum requirebantur, dotibus ad excellentiam instructo. Hunc primum emendandæ religionis auctorem extitisse multi, iique gravissimi, scriptores memoriæ prodiderunt. *Jo. Sleidanus*, qui & istorum temporum fuit, & in vicina Helvetiis republica vixit, in suo *de statu relig. commentario L. I.* non a *Zwinglio*, sed ab *Luthero*, initia repurgatæ religionis arcescit, & anno demum seculi decimo nono *Ulr. Zwinglium* Samsoni Mediolanensi indulgentiarum, ut ajunt, Præconi, quum Tigurum venisset, sese opposuisse, sub finem *L. I. ex Stumpfs Chron. Helvet. L. VIII.* docet. Cujus auctoritati, quod opponeret *Hottingerus*, non habuit, quam ut scriberet: *Eum de Imperii, quam Helvetia historia, & Lutheri Zwingliique consensu, quam accurato temporis ordine, magis sollicitum fuisse*, in *H. E. Sec. XVI. P. II. c. III.*

p. 222. Quæ tamen eodem a nobis jure, eademque facilitate, negantur, quibus ab Hottingero sunt posita. *Seb. Münsterus*, Germaniæ suæ Strabo, qui Basileæ, & in Helvetiis eodem prope tempore floruit, sua in *Cosmographia c. CCCCLVII. fol. 1056.* refert, *Academiam Vittembergensem Doctores primos omnium fuisse, qui inhærentes Scripturis, humanasque traditiones rejicerent: Primum quoque repurgata in eadem doctrinæ auctorem vixisse M. Lutherum, der sey der erste Anfänger der reformirten Religion gewesen.* *Jo. Funccius*, gravis scriptor ac diligens, sua in *Chronologia* ad annum seculi XVI. septimum atque decimum *f. m. 167. M. Lutherus*, inquit, *primus omnium ob indulgentias impudenter venditas Romano Papæ se opponit. Quod ipsum L. Ostander* confirmat, qui *Cent. XVI. L. I. c. 21. p. 44.* theses, quas TeZelio Lutherus opposuit, *occasionem dedisse*, scribit, *admirandæ religionis reformationi, mox consecuta.* E Pontificiis vel unicum *Jo. Fabrum*, adduxisse sufficiat, qui, teste *Hottingero l. c. pag. 229.* ad Moguntinum quendam anno seculi XXIII. scripsit: *Apud Tigurinos novus Lutherus (Zwinglium notat) exoritur, qui tanto gravior est, quanto austeriorem populum habet. Quod si Zwinglius novus Lutherus fuit: Lutherum Zwinglio in sacris emendandis priorem fuisse oportuit. Sed & ipsos inter Cinglianos magno numero fuerunt, qui suo pro candore, & studio veritatis debitam Lutheri nostro laudem relinquerent. Ingenua cum primis est M. Buceri, Viri celeberrimi, confessio in Libro de vera Eccles. conciliatione f. 10. a. Dum, inquit, in acie stat Lutherus, alios, velut subsidiarios, qui in partem oneris subirent, Deus excitavit. Iis igitur armis instructi, quæ ille nobis ministraverat, (neque enim fateri pudet, quod res est, nos fuisse omnes ejus discipulos, ejusque magisterio & ductu ad lucem veritatis pervenisse)*

in arenam descendimus. Lavaterus vero, qui Civis Tigurinus fuit, de ortu & progressu controv. Sacramentaria, f. 89. a. scribit: Am 18. Tag des Monats Febr. ist M. Lutherus, welcher der erste gewesen ist/ so zu unsern Zeiten/ mit vielfältigen Schreiben die Pöbstliche Verthumb/ und Mißbräuch öffentlich/ und mit starckem Gemüth widerfochten/ und bestritten hat/ aus diesem Leben abgeschieden. Et Auctor Hist. de Antiquit. Eccles. Britannica, Londini anno 1572. & Hanov. anno 1605. ed. f. 310. Hoc, inquit, anno (1517.) M. Lutherus, Monachus Augustinensis - - contra Leonem X. Papam indulgentiarum pretextu pecunias in Germania colligentem predicavit. Hunc mox in Helvetia Zwinglius, & Oecolampadius Argentorati secuti sunt, quorum doctrina Germania & Helvetia paulatim repleta a Pontificiis defecere. Consentit C. Peucerus in historica narrat. de Cæna Domini, pag. 2. edit. Amberg. anno 1596, & rem omnem extra controversiam collocat. Constat, inquit, Lutheri nomen a reprehensis abusibus, & erroribus Romanæ Ecclesie multo ante Zwinglium innotuisse, & eundem πρωταγωνιστήν, atque a Pontificiis præcipue petatum, & impugnatum, fuisse. Quare merito primas & præcipuas partes in hoc toto emendationis suscepta opere tribuimus, tanquam Organo Dei singulari. Extat quoque Abr. Buchholzeri, Chronologi exactissimi, hac de re testimonium, qui cum de thesibus Lutheri ad annum 1517. retulisset, subjungit: Hoc fuit primum classicum totius mutationis in religione, que postea est secuta. De Zwinglio autem biennio post demum, ad A. C. 1519. commemorat, quod Tiguri primam concionem habuerit, & Evangelium secundum Mattheum cœperit enarrare. Sed & Phil. Mornæus, æternum illud Gallicæ Nobilitatis decus, in Mystero Iniquit. seu Hist. Papatus n. 586. p. 556. instauratæ religionis initia manifesto a Luthero deducit, eundemque blasphemiam

miarum totam Europam inundantium impatientem in Germaniam contra Papam erupisse, testatur. Nec diffiteri audeat Abr. Scultetus in Annal. Dec. I. p. 8., quod Lutherus primus in disputationis Pontificiae arenam pertractus fuerit. Lætus etiam in Comp. Hist. Univ. p. 354. Zwinglium cum Luthero, non Lutherum cum Zwinglio operas suas conjunxisse, tradit. Sæpius autem hoc ipsum, fideliterque inculcat H. Altingius sub initium Narrat. histor. de Eccles. Palat. anno 1681. Gröningæ editæ: Initium, inquit, reformationis non aliunde rectius deducemus, quam NB. a primo Evangelii renati præcone, M. Luthero. Et f. 143, addit: Hæc est prima sementis Evangelii, quam Heidelbergæ, & in Palatinatu ministerio Lutheri Deus fieri voluit. Hæc prima, licet tenuia, reformationis fundamenta, a quibus cetera processerunt. Quæ comprobatur Frid. Spanhemius in Introd. min. ad hist. Eccles. sec. XVI. p. 543. & Lutherum Zwinglio disputandi materiam subministrasse, & a tenuibus Lutheri initiis Reformationis historiam arcesse debere, docet. Nec dissentit eruditissimus Auctor der Bewegung der Historie von den ersten Religionsmotibus, qui p. 278. suo pro candore propalam fatetur, Lutherum prima reformationis fundamenta jecisse. Ipse igitur Lutherus ordinis, quo quidque gestum erat, minime ignarus, rectique sibi conscius, non inani quadam spe gloriæ ductus, sed debitæ sibi laudis, famæque suæ, ac dignitatis tenax, eandem sibi gloriam semel iterumque, ac sæpius vindicavit. Cujus quidem verba hoc minore cum invidia nos adducturos, speramus, quod ipse Hottingerus hanc Nostro erepturus laudem, quid præter aliqua Zwinglio jaçantius scripta tuendæ cavillationi afferret, & liquidæ veritati opponeret, invenire vix potuit. Sic ergo in Tomum I. Jenensem præfatus f. 3. a. scribit: Ich war erstlich gar allein / ohn alle Gehülffen / und darzu die Wahrs

Wahrheit zu sagen / allerdings ungeschickt &c. Et *T. I. Is-*
leb. f. 85. in concione, quam redux Vittembergam factus,
 anno 1522. habuit: Ich bin ja der erste gewesen / den **G**ott
 auff diesen Plan gesetzt hat: Ich bin auch der geweest / dem es
Gott zum ersten offenbahret hat / Euch solch sein Wort zu
 predigen &c. Et *T. I. Wittenb. f. 120. a. ad Cap. III. Galat.* ita
 docet: Saget doch an / habt ihr des Pabsts Tyranny us
 bewunden - - durch die Schwarm: Geister Lehre / oder durch
 Uns / die wir erstlich den Glauben an Christum geprediget
 haben. Et in Libro: daß die Wort Christi noch feste ste-
 hen / *T. III. Jenensi f. 339. b.* Sie haben zu bedencken / daß uns
 serem Gewissen und Glauben umb **G**ottes Wort ja so ernst
 ist / als ihnen seyn kan umb ihren Glauben / weil wir ja auch
 gerne wolten selig werden / und zu **G**ott kommen / hoffen
 auch / daß wir so viel dabey gethan haben / als sie / und NB.
 ehe denn sie. *Quæ repetit im Bekäntniß vom H. Abends-*
mahl T. III. Jen. f. 444. a. denuoque objicit Helvetiis im
kurzen Bekäntniß vom Sacrament Tom. VIII. Jen. f. 178. b.
 & sapius alias, minime sua id pro modestia facturum, si
 vel in toto terrarum orbe, a quo arrogantia & ambi-
 tionis convinci possit, scivisset unicum. Quid? quod
 omnia foederis Smalcaldici membra & partes restitutæ
 religionis laudem tribuerunt Luthero, de quibus Philip-
 pus in suis ad Eundem literis Anno XXXVII. scriptis:
Hic, inquit, omnium principum & aliorum bonorum virorum
vultus atque congressus fuerunt hilariores, postquam allata
sunt tua literæ, spem vitæ ostendentes. Agnoscunt, tuo mini-
sterio lucem Evangelii rursus patefactam esse, seque id debe-
re Tibi, intelligunt, simul etiam perspiciunt, quantum detri-
mentum acciperet Ecclesia, si nobis eripereris, &c. Vid. L. I.
Epist. Melanch. p. 28.